

De vereniging Kust en Zee, het samenwerkingsverband van EcoMare, Stichting de Noordzee, Duinbehoud en EUCC, onderschrijft de samenwerking tussen Poolse en Nederlandse natuurbeschermers.

In het Kust en Zeeproject, waar de vereniging een subsidie voor heeft gekregen van Stichting DOEN, is de Nederlandse ondersteuning aan de instelling van het Natuurpark opgenomen. Het gaat daarbij vooral om uitwisseling van ervaring en het verspreiden van informatie.

IN HET DOMEIN VAN DE ZEEAREND:

Natuurbescherming in de Oder Delta

natuurbehoud hand in hand met economische ontwikkeling

CAROLINA PÉREZ VALVERDE

De Kustvereniging EUCC en haar afdeling EUCC-Polen hebben de afgelopen negen jaar op strategische plaatsen in de Oder Delta gewerkt. Het doel is een voorbeeldproject te realiseren dat laat zien dat natuurbehoud hand in hand kan gaan met een gezonde economische ontwikkeling.

Als gevolg van de radicale verandering naar een markteconomie heeft Polen, net als andere Midden- en Oosteuropese landen, een dramatische ontwikkeling doorgemaakt in grondgebruik en landbouw. Staatsboerderijen gingen failliet en het vee werd verkocht. Een groot deel van de plattelandsbevolking verloor werk en inkomen. De afname in extensieve landbouw zorgde verder voor het verlies van halfnatuurlijke leefgebieden, zoals nat grasland, dat heel belangrijk is voor veel trekvogels. Verwaarlozing van land resulteerde in het verlies van biodiversiteit van dit belangrijke wetland. De volgende stap is het instellen van het eerste officiële "particuliere" natuurgebied in Polen, het Oder Delta Natuurpark (ODNP) in 2005. Dit initiatief is door verschillende Nederlandse organisaties gesteund. Behalve de EUCC zijn dat de Stichting DOEN, de VARA (Vroege Vogels) en de Vereniging Natuurmonumenten.

De Oder Delta

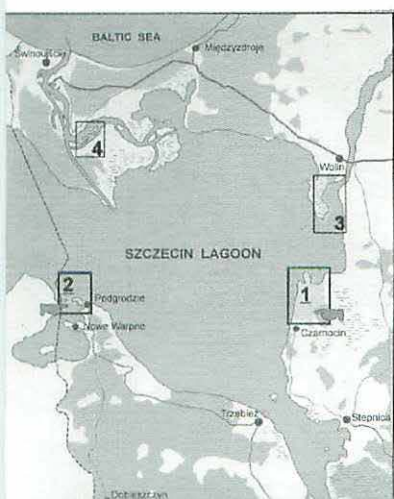
De Poolse kant van de Oder Delta is een uitgestrekte lagune, die de noordgrens tussen Duitsland en Polen vormt. Uitgestrekte stroken strand worden afgewisseld met gebieden van

grote natuurlijke schoonheid met een rijke flora en fauna, en met kleine dorpjes in een landelijk cultuurlandschap. De Poolse kant van de delta herbergt de grootste dichtheid aan zeearenden in Europa. Andere zeldzame soorten als bever, otter, kraanvogel en kemphaan komen hier ook voor. De delta is een van de belangrijkste rustplaatsen op de Westpalearctische trekroute: miljoenen vogels bezoeken het gebied voordat ze in West-Europa aankomen. De Oder Delta is erkend als Belangrijk Vogelgebied en enkele delen zijn voorgedragen als Ramsar-gebied (Convention on Wetlands). Het noordelijke gedeelte van de delta is een kerngebied in het Pan-Europese Ecologische Netwerk en is voorgedragen voor het Natura 2000 netwerk.

Beheer

EUCC-Polen heeft de afgelopen negen jaar vier strategisch gelegen wetlandgebieden in de Oder Delta aangekocht. In totaal is op deze manier ongeveer 1000 ha definitief veilig gesteld. Plannen en visies voor het beheer van deze vier gebieden zijn uitgewerkt in samenwerking met Vereniging Natuurmonumenten. De gebieden zijn: het Czarnocinbassin (1), Podgrodzie-Schiereiland en Lysa-Eiland (2), Rów-Schiereiland (3), en de Bielawki-Eilanden (4) (zie kaart).

Op het Rów-Schiereiland heeft het maaien van riet en gras voorrang om de structuur van de vegetatie te bevorderen, terwijl op de Bielawki-Eilanden de natuur op zijn beloop wordt gelaten. Op Podgrodzie is een bezoekerscentrum met een

Het Natuurpark Oder Delta zal een groot demonstratieprogramma zijn voor andere gebieden in Polen en voor gebieden in andere nieuwe EU-landen (foto: EUCC-Poland).

permanente tentoonstelling over het belang van de delta ingericht. Het belangrijkste demonstratiegebied is Czarnocin, zowel qua grootte als op het gebied van onderwerpen die in het beheer moeten worden opgenomen.

Een van de belangrijkste taken bij Czarnocin is het uitvoeren van een waterbeheersplan, dat gericht is op behoud van biodiversiteit, in het bijzonder op het gebied van vogels. Dit plan heeft EUCC-Polen ontwikkeld in samenwerking met Natuurmonumenten en de Universiteit van Szczecin.

Samenwerking met de bevolking

De vegetatie wordt met behulp van de plaatselijke bevolking gemaaid. De gedeelten die moeten worden gemaaid, worden volgens de richtlijnen van de beheersprogramma's, de plaatselijke behoeften en de financiële mogelijkheden vastgesteld. Door de herintroductie van traditionele extensieve begrazing, riet snijden en gras maaien werkt EUCC-Polen ook samen met de plaatselijke boeren om duurzame landbouw te stimuleren. Boeren hebben al Limousin-koeien ontvangen voor het uitgewerkte begrazingsplan en dragen verder zorg voor het vee, waarvan ze verder ook de inkomsten ontvangen. Op deze manier kan lokale landbouw gedijen en blijven natuurwaarden behouden.

EUCC-Polen bezit en beheert dankzij een donatie van Natuurmonumenten een kudde Konikpaarden en sinds januari 2004 twintig stuks Schotse Hooglanders, die geselecteerde gebieden in het Czarnocinbassin begrazen.

Ecotoerisme wordt gestimuleerd om extra inkomsten te garanderen voor terreinbeheer en de boeren. Er worden faciliteiten voor bezoekers gebouwd en de samenwerking met de School voor Actieve Vakanties 'Frajda', waar EUCC-Polen is gevestigd, is in dit opzicht erg succesvol.

De plaatselijke bevolking wordt getraind als gids en er worden hoorzittingen en workshops georganiseerd om de bevolking te informeren over de voordelen van en technieken voor ecotoerisme.

De toekomst, het Oder Delta Natuurpark

EUCC-Polen heeft in samenwerking met het PIN Matra programma (van de Nederlandse Ministeries van LNV en BuZa), de EUCC en Natuurmonumenten sinds oktober

2002 een programma opgestart dat uiteindelijk zal leiden tot de instelling van het ODNP in de herfst van 2005.

Natuurparken hebben geen officiële status onder de Poolse wet. Het Oder Delta Natuurpark (ONDP) zal particulier beschermd worden, totdat het volledig door EUCC-Polen als NGO (niet gouvernementele organisatie) kan worden beheerd. In deze tijden van politieke en economische instabiliteit lijkt dat de meest zekere keuze. Verder wordt het beheer van wettelijk beschermde gebieden meer en meer gecentraliseerd, waardoor het moeilijker wordt om nieuwe ideeën over natuurbeheer te introduceren. In veel gevallen belemmert het zelfs de ontwikkeling van extensieve landbouw.

Bescherming door het kopen van land

Na langdurig afwegen van de voor- en nadelen van alle mogelijkheden heeft EUCC-Polen gekozen voor een vorm van bescherming door land aan te kopen. Deze methode geldt als proefproject voor de ontwikkeling van duurzame landbouw en heeft de steun van het Poolse Ministerie van Milieu. Het wordt ook gesteund door de plaatselijke gemeenschap die rond het toekomstige park woont en door maritieme instanties en de instelling die verantwoordelijk is voor het waterbeheer wat de mogelijkheid biedt ook watermassa's in het project op te nemen. Het ODNP zal beheerd worden volgens de meest toepasselijke Poolse en Europese regelgeving. Het Natuurpark wordt een groot demonstratieprogramma voor andere gebieden in Polen en voor gebieden in andere nieuwe EU-landen. Een uitgebreid communicatieplan voor de plaatselijke bevolking heeft voorrang, aangezien plannen voor natuurbehoud en duurzame landbouwonwikkeling niet van de grond komen als de plaatselijke bevolking de plannen niet steunt.

De landen die op 1 mei 2004 zijn toegetreden tot de EU herbergen een enorme biodiversiteit, die helaas in West Europa verloren is gegaan. In de komende jaren zullen deze landen een belangrijke ontwikkeling doormaken op het gebied van economie en infrastructuur. Om te voorkomen dat deze ontwikkeling ook daar de-sastreuze gevolgen heeft voor de biodiversiteit, is het van groot belang om duurzame oplossingen te vinden. In de Oder Delta streven we daarnaar door natuurbescherming te combineren met de ontwikkeling van duurzaam toerisme en duurzame landbouw.

CAROLINA PÉREZ VALVERDE WERKT VOOR DE EUCC ALS PROJECTLEIDSTER ODER DELTA NATUURPARK EN IS INMIDDELS HOOFD VAN HET EUCC-KANTOOR VOOR DE MIDDELLANDSE ZEE, IN BARCELONA.

De Poolse kant van de Oder Delta herbergt de grootste dichtheid aan zeearenden in Europa (foto: Marc Janssen).

